شينجياڭ گازەتى سايتى http://kazakh.xjdaily.com

اتۋشتىڭ ٴجۇزىمى وزگەردى

(باسى 1 ـ بەتتە)

موناقي ٴجۇزىمنەن وكتىم“، ـ دەيدى مامەت.

”بۇرنعى جىلدارى ٴبىر مۇ جەردەگى ٴبيدايدان تۇسەتىن تازا كىرىس نەبارى 200 يۋاننىڭ ۇستىندە عانا بولاتىن، ٴجۇزىمنىڭ مۇ باسىندىق تازا كىرىسى نەگىزىنەن 1000 يۋاننىڭ ۇستىنە شعادى“، ـ دەيدى مامەت ەسكە الىپ. پايدانىڭ تۇرتكى بولۋىمەن، ٴجۇزىم ەگەتىن قىستاق تۇرعىندارى بارعان سايىن كوبەيە ٴتۇستى. بيىل وڭارىق قىستاعىنىڭ ٴجۇزىم ەگىلگەن جەر اۋدانى 5300 مۇعا جەتىپ، قىستاقتىڭ اتى زاتىنا ساي ”تىرەكتى كاسىبى“نە اينالدى.

ەگەر مامەت وتباسىنىڭ نەشە 10 جىلدىق ٴجۇزىم ەگۋ ادەتى مەن نەگىزى بار دەسەك، وندا ازاق اۋىلى بۇيامەت قىستاعىنداعى كەدەي وتباسى تۇرسىنجان ابدىراحمان جونىنەن العاندا، ٴجۇزىم ەگۋ ەكونوميكانىڭ قىسىمى استىنداعى امالسىز تالعامى بولدى.

2016 ـ جىلى تۇرسىنجان اۋرۋ سەبەبىنەن قايتا كەدەيلەستى. ”سول كەزدە بۇرىنعى جەر مەن بۇرىنعى تۇرمىسىمدى ەندىگارى ساقتاپ وتىرا المايتىن بولدىم دەپ ويلادىم“، ـ دەيدى تۇرسىنجان. ”ٴوعىسۋ، تيىمدىلىك جاساۋ، توعىستىرۋ“ بويىنشا قىستاقتا تۇراتىن قىزمەت اترەتىنىڭ جانە قىستاق ”ەكى كوميتەتى“نىڭ كومەگىندە، ول موناقي ٴجۇزىمىن ەكتى ٴارى بيىل مول ٴونىم الدى. ”بۇدان باسقا ٴبيداي ەگىلگەن 3 مۇ جەرىمە دە ٴجۇزىم ەكپەكشىمىن“. تۇرسىنجان ەكونوميكالىق قىسىم ٴالى زور بولعانىمەن، كەدەيلىكتەن ارىلۋدىڭ ٴۇمىتىن كورگەنىن ايتتى.

ٴىس جۇزىندە، بىرىقتى وزگەرتۋ بولسىن، الدە بىرىقسىز تاڭداۋ بولسىن، موناقي ٴجۇزىمىن ەگۋ اتۋشتاعى سانسىز بۇقاراعا، اسىرەسە، كەدەيلەر قاۋىمىنا كەدەيلىكتەن ارىلۋدىڭ ٴۇمىتىن اكەلىپ، بايۋدىڭ كارتيناسىن سالعانى ٴشۇباسىز.

ۇكىمەت جاقتىڭ ساندى مالىمەتتەرىندە كورسەتىلگەنىندەي، 2018 ـ جىلى اتۋش قالاسىندا ارىيۋ تۇرعىزىلىپ كارتوچكالانعان كەدەي وتباسىلارى ەككەن ٴجۇزىمنىڭ مۇ باسىندىق ورتاشا كىرىسى 927 يۋان ارتقان. 2019 ـ جىلى بۇكىل قالا بويىنشا ەرەكشە جەمىس ورمانىنىڭ جالپى جەر اۋدانى 140 مىڭ مۇعا جەتكەن، مۇنىڭ ىشىندە 40 مىڭ 800 مۇ جەرگە ٴجۇزىم ەگىلگەن، 39 مىڭ مۇ جەردەگى ٴجۇزىم اعاشى جەمىس بەرگەن، ٴونىم مولشەرىنىڭ 59 مىڭ تونناعا، ٴونىم قۇنىنىڭ 236 ميلليون يۋانعا جەتەتىندىگى مەجەلەنىپ وتىر.

ٴجۇزىم ەگەتىن وتباسىلار ٴۇشىن العاندا، جاقسى حابارلار بىرىنەن سوڭ ٴبىرى جەتىپ جاتىر. اتۋش قالاسىنىڭ قاتىستى تاراۋىنىڭ جاۋاپتىسى بىلاي دەپ تانىستىردى: ۇكىمەت بوعىز وزەنىندەگى 40 مىڭ 800 مۇلىق موناقي ٴجۇزىم وزەكتى رايون قۇرىلىسىن جانە بوعىز وزەنى الابىنداعى 11 قىستاقتىڭ ساپالى ٴجۇزىم باعى قۇرىلىسىن كۇشەيتىپ، ورگانيكالىق ٴجۇزىمنىڭ كۇالىك بەرىلۋ اۋماعىن 20 مىڭ مۇعا جەتكىزۋگە كۇش سالادى. بۇدان بىلايعى موناقي ٴجۇزىمى كاسىبىنىڭ جاس جەمىس ـ جيدەك بازارىنداعى كۇشتى باسەكەسى جانە كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋ شايقاسى مايدانىنداعى اناعۇرلىم قۋدىرەتتى جالىندى كۇشكە اينالاتىندىعى ويعا كەلتىرۋگە بولادى.

ٴجۇزىم بارعان سايىن جاقسى ٴوستى

كوپ ەگۋ — اتۋش قالاسىنىڭ موناقي ٴجۇزىم ەگىنشىلىگىنىڭ دامۋىن ىلگەرىلەتۋدىڭ العى شارتى، سالىستىرماسى جوعارى دەڭگەيلى اۋىل شارۋاشىلىعى ٴونىمى رەتىندە، موناقي ٴجۇزىمىنىڭ ساپاسىنا كەپىلدىك ەتۋ عانا بازاردى يەلەنۋدىڭ تەتىگى. الايدا كوپتەگەن بۇقارا ٴۇشىن العاندا، كوپ ەگۋ مەن جاقسى ٴوسىرۋدىڭ ايىرماشىلىعىن ٴبىلۋ ٴۇشىن ٴبىرشاما ۇزاق ۋاقىت وتكىزدى.

كەزىندەگى ەگىنشىلىك احۋالى بۇيامەت قىستاعىنداعى كەدەي وتباسى دادىحان مامەتيلىدىڭ ەسىندە انىق قالىپتى: ”ول كەزدە عىلىمي ەگۋ دەگەن ۇعىم قايدان بولسىن، ٴدارى شاشىپ، تىڭايتقىش بەرۋ دەگەندى بىلمەيمىز، ٴجۇزىمنىڭ ٴونىمى تومەن، ساپاسى دا جاقسى ەمەس بولاتىن“.

تەحنيكانىڭ كەمدىگى مەن تانىمنىڭ جەتىكىلىكسىزدىگى ٴجۇزىم ەگەتىن وتباسىلارىنا اشىشى ساباق بولدى.

”بۇرناعى جىلداردا موناقي جۇزىمىندە اق توزاڭ، قىراۋشىق سياقتى دەرت ـ دەربەز پايدا بولىپ، ٴجۇزىم ٴدانىنىڭ ٴتۇسىپ قالۋىنا اپارىپ سوقتىردى“. اتۋش قالالىق اۋىل شارۋاشىلىعى، اۋىل ـ قىستاق مەكەمەسىنىڭ وڭارىق قىستاعىندا تۇراتىن ”ٴوعىسۋ، تيىمدىلىك جاساۋ، توعىستىرۋ“ قىزمەت اترەتىنىڭ باستىعى ۋايت راحمان بىلاي دەدى: بۇل عانا ەمەس، اۋا رايى سەبەبىنەن موناقي جۇزىمىندە قانت مولشەرىنىڭ ازايۋ سياقتى جايتتار جارىققا شىعىپ، بازارداعى ساتىپ الۋ باعاسىنا اسەر ەتتى، ”ەڭ ناشار كەزدە موناقي ٴجۇزىمنىڭ ٴبىر كيلوگرامى نەبارى بىرنەشە ماۋىعا عانا ساتىلدى“.

حالىقتىڭ ارمانى — ۇكىمەتتىڭ قۇلشىنۋ باعىتى. بۇقارانىڭ دامۋداعى ولقىلىقتارىن ۇكىمەت تولىقتىرادى.

2018 ـ جىلدان باستاپ اتۋش قالاسى ەرەكشە جەمىس ورمانىنىڭ ساپاسىن جوعارىلاتىپ، ونىمدىلىگىن ارتتىرۋ ىنجەنەرياسىن باستادى. 2 جىلدان بەرى ۇكىمەت قىرۋار قارجى قوستى، سونىمەن قاتار، كەدەي وتباسىلارىنا ەگىس ٴدارىسى، حيميالىق تىڭايتقىش، ٴجۇزىمدى جاڭبىردان ساقتاۋ اسپابى سياقتى اۋىل شارۋاشىلىعى ٴوندىرىس ماتەريال ـ جابدىقتارىن تەگىن بەردى. سورتتى تۇقىمدى جالپىلاستىرۋ، اتىز ـ ارىق باسقارۋ، سۋارۋ، تىڭايتقىش بەرۋ، زيياندى جاندىك دەرت ـ دەربەزىنىڭ الدىن الۋ سياقتى شارالار ارقىلى موناقي ٴجۇزىمىنىڭ ٴونىمى تۇراقتى تۇردە ارتتى جانە ساپاسى جاقساردى.

”سول كەزدە قىزمەت اترەتىمىز كۇن سايىن ٴجۇزىم باعىنا شاپقىلاپ، ٴوزىمىز ۇيرەنىپ قانا قويماي، بۇقاراعا دا جالپىلاستىردىق“. ۋايت بىلاي دەدى: قىزمەت اترەتى «ٴجۇزىم باعىنىڭ تۇتاس جىلدىق قىزمەت كۇنتىزبەسىن» جاساپ بۇقاراعا تاراتىپ بەردى، سونىمەن قاتار، تەحنيك ماماندارىن كەلىپ جەتەكشىلىك ەتۋگە ۇسىنىس ەتتى. ”ماماندار كورسەتكەن ادىسپەن ەككەندە ٴونىمى تۇتەنشە جاقسى بولدى، تىڭايتقىش جەتكىلىكتى بولماسا تىڭايتقىش قوستىق، جاڭبىر جاۋعان كۇندەرى جۇزىمگە جاڭبىردان ساقتاۋ قاعازىن ورادىق، قازىر ٴجۇزىمنىڭ ساپاسى بارعان سايىن جاقسارىپ، باعاسى دا بارعان سايىن جوعارىلادى“.

ساندى مالىمەتتەردە كورسەتىلگەنىندەي، 2019 ـ جىلى وڭارىق قىستاعىنداعى 5300 مۇ جەردەگى موناقي ٴجۇزىمىنىڭ ٴار مۇىنان 1.5 توننا ٴونىم الىنعان، ساتۋ باعاسى دا ٴار كيلوگرامى ورتا ەسەپپەن 4 يۋاننان اينالىپ، ٴار كيلوگرامىنىڭ باعاسى بىلتىرعىدان ٴبىر يۋان شاماسىندا ارتقان.

اگروتەحنيكتەردىڭ جەتەكشىلىگىندە، ٴجۇزىم ەگۋشىلەردىڭ اراسىندا ٴوزىن ساپالاندىرۋ سىندى ۇتىمدى اينالىسقا كىرۋشىلەردىڭ سانى بارعان سايىن مولايا ٴتۇستى.

2017 ـ جىلى بۇداندادىرىلعان سورتتىڭ ارتىقشىلىعىن بىلگەن سوڭ، وڭارىق قىستاعىنىڭ تۇرعىنى يەمىنباي ابلىكىم 20 مۇ جەردەگى موناقي ٴجۇزىمىن مەيىرىنجى جۇزىمىمەن بۇداندادىرادى. بيىل بۇداندادىرىلعان ٴجۇزىم مول جەمىس بەرۋ مەزگىلىنە ٴوتتى، ٴار مۇدان تۇسەتىن جاس ٴونىم ورتا ەسەپپەن 2 تونناعا جەتەدى. ”ٴبىزدىڭ ٴۇيدىڭ ٴجۇزىمى موناقي جۇزىمىنەن 20 ـ 30 كۇن بۇرىن پىسادى، ٴار كيلوگرامىنىڭ تولايىم ساتىلۋ باعاسى 10 يۋان، ٴار مۇدان 15 مىڭ يۋان شاماسىندا تازا كىرىس كىرەدى“، ـ دەدى يەمىنباي ماقتانىشپەن.

ٴجۇزىم بارعان سايىن السقا ساتىلدى

موناقي ٴجۇزىمىن كوپ تە، جاقسى ٴوسىرۋ كەدەي بۇقارانىڭ كەدەيلىكتەن ارىلىپ كىرىسىن ارتتىرۋىنىڭ نەگىزى دەسەك، بازار كۇشى ٴتىپتى دە بەلسەندى رول اتقارىپ، ۇلى تابيعاتتىڭ بۇل سىيىن ٴتىپتى دە تاماشا تيانالاقتايە ەتتى.

10 ـ ايدىڭ 19 ـ كۇنى فوجيالىندىق جەمىس ـ جيدەك ساۋداگەرى گو بىنيۇن ٴجۇزىم وسىرىلگەن اتىزداردىڭ جانىنان وتكەندە ەرىكسىز كىدىردى. بۇل ازاق اۋىلى بۇيامەت قىستاعىنىڭ تۇرعىنى ۋايت قاسىم وتباسىنىڭ جۇزىمىدىك جەرى ەدى. گو بىنيۇن ەڭكەيىپ، جاشىكتەگى ٴجۇزىمىنىڭ ساپاسىن تەكسەرىپ ريزاشىلىقپەن باسىن يزەدى.

تۇرپان، قۇمىل، دۇنحۋاڭدا ٴجۇزىم مول ونەتىن بولعانىمەن، موناقي ٴجۇزىمى جاي پىساتىن ٴجۇزىم بولعاندىقتان، جەمىستەۋ مەزگىلى قىس ماۋسىمىنا دەيىن سوزىلاتىن ارتىقشىلىققا يە، گو بىنيۇن مەن سىچۋان، انحۋي، بەيجيڭ، شانشي سياقتى جەرلەردەن كەلگەن جەمىس ـ جيدەك ساۋداگەرلەرى مۇنىڭ ساۋدا ورايىن كورە ٴبىلدى. ٴبىر اي ۋاقىتپەن گو بىنيۇننىڭ قىزمەت ۇجىمى 200 توننا موناقي ٴجۇزىمىن ساتىپ الدى.

جەمىس ـ جيدەك ساتۋشى ساۋداگەرلەر جونىنەن ايتقاندا، ولار زات قايىنارىنىڭ ساپاسى مەن سانىن ويلاستىرىپ قانا قالماستان، ساقتاۋ مەن تاسمالداۋ بۋىنىنداعى ٴتۇرلى شەكتەمەلىك شارتتاردى دا ويلاستىرۋى كەرەك. حاربيىنەن كەلگەن جەمىس ـ جيدەك ساۋداگەرى باي ليگو تىلشىگە موناقي ٴجۇزىمىنىڭ اتاعى السقا جەتكەنىمەن، توڭازىتىپ ساقتاپ تاسىمالداۋ بارىسىندا ٴبىرشاما كوپ شىعىن شىعىپ، تيجاراتتىڭ وزىندىك قۇنىنا ەداۋىر قىسىم تۋسىرەتىندىگىن ايتتى.

دەگەنمەن، مۇنداي جاعدايدا دا بىرتىندەپ وزگەرىس بولدى.

بۇيامەت قىستاعىنان تەجەن قىستاعىنا باراتىن جولدىڭ ەكى جاعىنان كوپتەگەن توڭازىتىپ ساقتاۋ قامبالارىن كورۋگە بولادى، بۇل جۇردىڭ 2 جىلدا عانا پايدا بولعان كورىنىسى. تەجەن قىستاعى تاسدىيار توڭازىتىپ ساقتاۋ قامباسىنىڭ جاۋاپتىسى ٴومارجان تۇرسىن تانىستىرىپ بىلاي دەدى: ”بيىل موناقي ٴجۇزىمىنىڭ باعاسى جوعارى، مەن 2000 تونناعان استام جيناپ ساقتادىم، كۇن سۋىتقاندا بارىپ ساتپاقپىن“.

”وندىرىلگەن جەردەن تىكە جينالادى، تۇتاس بارىس بويىنشا سۋىق تىزبەكتى زات جونەلتىلەدى“، بۇل جيڭدۇڭ تۇعىرى شينجياڭ ەرەكشە ونىمدەرى ساۋدا سارايىنىڭ موناقي ٴجۇزىمىن ساتۋ ۋادەسى. ساتۋشى ساۋداگەر — قىزىلسۋ قىرعىز اۆتونوميالى وبلىسى شيىۋي چۋانچي ەلەكتروندىق ساۋدا ستەرى شەكتى سەرىكتەستىگى نىسان ٴبولىمىنىڭ ديرەكتورى چىڭ پىڭفەي تىلشىگە بىلاي دەدى: 10 ـ ايدا موناقي ٴجۇزىمى جەلىگە شىققاننان باستاپ، سەرىكتەستىك تەجەن قىستاعىنداعى توڭازىتىپ ساقتاۋ قامباسىنان زات الدى، 10 ـ ايدىڭ ورتا شەنىنە دەيىن جالپى سالماعى 3 توننالىق 1500 دەن استام تاپسىرىس تاپسىرىپ الدىق. مۇنان سىرت، جالپى مولشەرى بويىنشا 10 تونناعا جۋىق ساتتىق، ونىڭ ۇستىنە بۇل دا ۇزدىكسىز تەز قارقىنمەن ارتۋدا.

توڭازىتىپ ساقتاۋ، سۋىق تىزبەكتى تاسمالداۋ جانە جەلىدە ساتۋ ٴتاسىلى ساتۋشى ساۋداگەرلەرگە اناعۇرلىم مول پايدا كەلتىرىپ جاراتىپ بەردى، سونىمەن بىرگە، بۇل قالىڭ ەگىنشى وتباسىلارىنا، اسىرەسە، كەدەي وتباسىلارىنا دا اسەر ەتىپ، ولاردى عىلىم ـ تەحنيكا جەتەكتەگەن اناعۇرلىم كوپ تيىمدىلىكتەن يگىلىكتەندىردى.

ارينە، جاس جۇزىمىنەن سىرت، موناقي ٴجۇزىمىن ارقاۋ ەتىپ قالىپتاسقان ۇڭدەۋ كاسىبى دە بازار زاڭدىلىعىنىڭ ىقپالىندا بىرتىندەپ وركەندەدى.

10 ـ ايدىڭ 19 ـ كۇنى شينجياڭ رۇڭيا عىلىم ـ تەحنيكا شەكتى سەرىكتەستىگىنىڭ ٴوندىرىس سەحىندا، بۇيامەت قىستاعىنىڭ ارىيۋ تۇرعىزىلىپ كارتوچكالاندىرىلعان كەدەي تۇرعىنى اديلا ٴالى مۇقياتتىلىقپەن مەيىز ەكشۋدە. ”ٴۇيدىڭ الدىنداعى سەحتا قىزمەت ىستەپ، ايىنا 1500 يۋان كىرىس كىرگىزەمىن، قولىشنا قىزمەت ىستەسەڭ قارىمجىسى قايتادى، ٴار كۇنى قايىراتىم تاسقىنداپ تۇرادى“، ـ دەدى اديلا.

رۇڭيا سەرىكتەستىگىنىڭ باس ديرەكتورى مامەت ٴزىبيبۋللا تانىستىرىپ بىلاي دەدى: سەرىكتەستىكتەگى 30دان استام قىزمەتكەردىڭ ىشىندە، 70%تەن استامى ارىيۋ تۇرعىزىلىپ كارتوچكالاندىرىلعان كەدەيلەر. ”ٴبىزدىڭ ونىمدەرىمىز ٴۇرىمجى، شاندۇڭ، شاڭحاي، بەيجيڭ سياقتى جەرلەرگە ساتىلدى، ٴتىپتى دە كوپ سىرت جەرلىك تۇتىنۋشىلار موناقي ٴجۇزىمى اۋەلگى وندىرىلەتىن جەردىڭ ناعىز ٴدامىن تاتتى“، ـ دەدى مامەت.

جەگەر بارعان سايىن تاسقىندادى

اۋا تەمپەراتۋراسىنىڭ بىرتىندەپ تومەندەۋىنە ىلەسە، وسى 2 كۇندە كوپتەگەن تۇرعىندار ٴجۇزىم ساباقتارىن ٴتۇسىرىپ، جەرگە كومىپ قىستان وتۋگە ازىرلەندى.

10 ـ ايدىڭ 19 ـ كۇنى 3 مۇ جەرگە موناقي ٴجۇزىمىن ەككەن بۇيامەت قىستاعىنىڭ ارىيۋ تۇرعىزىلىپ كارتوچكالاندىرىلعان كەدەي تۇرعىنى ياحۇپ ايۇپ ساۋساقتارىن بۇگە ساناپ: ”12 ـ ايدان كەلەر جىلدىڭ 3 ـ ايىنا دەيىن ٴجۇزىمدى سۋىقتان قورعاۋ جاعدايىن تەكسەرۋ، ٴجۇزىم سورەسىن رەتتەۋ كەرەك؛ 3 ـ ايدىڭ ورتا شەنىنەن 4 ـ ايعا دەيىن، ٴجۇزىم ساباعى قايتا تۇرعىزىلادى، ساباقتى بايلاۋ، ٴجۇزىم باقشاسىن رەتتەۋ كەرەك؛ 4 ـ ايدىڭ باس شەنىندە، ٴجۇزىم ساباعىنىڭ تۇبىندەگى وركەندى، نەگىزگى ساباقتىڭ جوعارعى جاعىنداعى ۇيلەسىمسىز كومەكشى وركەندى نەمەسە ٴبىتىسىپ وسكەن وركەندى شىرپۋ كەرەك...“

”ەككەن كەزدە جاپالى بولعانىمەن، ٴونىمىن العاندا باقىتتى سەزىنەسىڭ.“ ٴبىر جىلدىڭ ەگىس جۇمىسىن ياحۇپ وسىلايشا بىرەر اۋىز سوزبەن قورىتىندىلادى.

تىكە اسەرىنەن قاراعاندا، موناقي ٴجۇزىمىن ٴوسىرۋ مول كىرىس اكەلىپ، بۇقارانى كەدەيلىكتىڭ بۇعاۋىنان قۇتىلدىردى. ال جىلدان ـ جىلعا جالعاسقان ەڭبەك بارىسىندا ٴار بۇقارانىڭ بويىندا ٴتىپتى دە تەرەڭ ساناداعى وزگەرىستەر تۋىلدى.

وڭارىق قىستاعىنىڭ تۇرعىنى الىمجان مامەتجاننىڭ وتباسى 1995 ـ جىلدان باستاپ موناقي ٴجۇزىمىن ەككەن. زەيىن قويۋعا، ۇيرەنۋگە پەيىل بولعاندىقتان، ونىڭ ٴۇيىنىڭ ٴجۇزىمى ٴار جىلى قاشاندا ەڭ الدىمەن تاۋسىلىپ، ىشكى ولكەلەردەگى قالالارعا ساتىلادى، كوپتەگەن قوجايىندار ٴتىپتى ونىڭ ٴجۇزىمى پىسپاي تۇرىپ تەلەفون شالىپ تاپسىرىس بەرەدى. تۇرمىس جاقسارسا دا، الىمجان ىزدەنۋدەن تىنبادى. بۇرناعى جىلداردا ول قىستاقتا ەلەكتروندى ساۋدا ستەرىنەن قىزمەت وتەۋ پۋنكتىن اشىپ، ٴبىر جاعىنان، قىستاق تۇرعىندارىنا يكەمدى قىزمەت وتەسە، ٴبىر جاعىنان، شاعىن ساۋدا ـ ساتتىق ىستەپ، جۇزىمىنەن سىرتقى ساۋداسىن دا گۇلدەندىردى.

كەزىندە الىمجان جۇزىمىدىگىندە قاربالاس بولىپ جۇرگەندە، ونىڭ كورشىسى، ارىيۋ تۇرعىزىلىپ كارتوچكالاندىرىلعان كەدەي ازىرەتالي تۇرسىنجان ”3 ـ 4 جىلدا ارەڭ ٴونىمىن كورەتىن جۇمىس، ونىڭ ۇستىنە اقشا تابۋ ـ تاپپاۋىڭ دا بەلگىسىز، وسىنشا جاپالانىپ قايتەسىڭ؟“ دەپ مۇرىن شۇيىرگەن بولاتىن. سول كەزدەگى ويىن ەسكە السا، ازىرەتاليدىڭ ٴجۇزى قىزارىپ كەتەدى.

دەگەنمەن، الىمجاننىڭ تۇرمىسىنىڭ كۇننەن ـ كۇنگە جاقسارعانىن كورگەن ازىرەتالي دە بۇعان قىزىقتى، ىنتاسى ويياندى، وعان دا وي ٴتۇسىپ، ارەكەتكە كەلدى. ول، ٴبىر جاعىنان، اۋىلعا كەلگەن تەحنيكتەردەن ٴجۇزىم باپتاۋ ـ جەتىلدىرۋ تەحنيكاسىن مۇقيات ۇيرەنسە، ٴبىر جاعىنان، مەملەكەتتە ٴبىر تۇتاس قولدانىلاتىن ٴتىل ـ جازۋدى ۇيرەنىپ، كۇرس، ۇيرەنۋ ساباقتارىنا قالماي باردى. ونىڭ ۇيىندەگى «جەمىس اعاشىن باپتاۋ ـ جەتىلدىرۋ تەحنيكاسى»، «شينجياڭنىڭ ەرەكشە ورمان جەمىسى كاسىبىنىڭ ناقتى قولدانىلمالى تەحنيكالارى» دەگەن كىتاپتار جاڭا كىتاپتان كونەرىپ توزدى، قىستاقتاعى اگرونومدار بەيتانىستان تانىسقا اينالدى، ازىرەتالي دا ٴجۇزىم ٴوسىرۋ شەبەرىنە اينالدى.

قازىر ازىرەتاليدىڭ ٴۇيى 7 مۇ جەرگە موناقي ٴجۇزىمىن ەكتى، ٴوزى ٴار كۇنى تاڭ بوزىنان ەلەكتروسيكلىنە ٴمىنىپ اتىزىنا بارىپ، ٴجۇزىمىن بالاسىن باققانداي باپتايدى. ٴجۇزىم سورتىن جاڭارتىپ جاقسارتىپاق بولعاندىقتان، ونىڭ جەرىنىڭ ٴونىمى بيىل تىم كوپ بولمادى، كىرىسى تەك قانا 30 مىڭ يۋاننان استام عانا ارتتى، دەگەنمەن، ونىڭ كەلەشەكتەن ٴۇمىتى زور.

”سونشاما كوپ قولداۋ مەن كومەك الدىم، ەندى ٴوزىم جاقسى ىستەمەسەم كوپشىلىكتىڭ ىزگى نيەتىن قالاي اقتايمىن“. ازىرەتالي ٴجۇزىمىنىڭ ٴونىمى ورنىقتى بولعانىنان كەيىن، اۆتوكولىك رەمونتتاناسىن اشۋدى جوسپارلاپ ٴجۇر، ”نە ىستەسەڭ دە، ەڭبەك ەتسەڭ بولعانى، كەلەشەك تۇرمىسىڭ، ٴسوز جوق، ٴتىپتى دە جاقسارا تۇسەدى“.

قاراقاش اۋدانى، اقتاۋ اۋدانى كوپ ٴتۇرلى شارالار قولدانىپ اۋىل ـ قىستاقتارداعى ارتىق ەڭبەككۇشتەردىڭ جۇمىسقا ورنالاسۋىن جەبەدى

(باسى 1 ـ بەتتە)

قاداعالاۋدا بايقالعان جۇمىسقا ورنالاستىرۋ ارناسى تار بولۋ، ەڭبەككۇشتەردىڭ جۇمىسقا ورنالاسۋ تەحنيكالىق شەبەرلىگى مەن مادەنيەت ساپاسى ٴبىرشاما تومەن بولۋ سياقتى ماسەلەلەرگە قاراتا، قاراقاش اۋدانى تالاي رەت تەكسەرۋ ـ زەرتتەۋ جۇرگىزىپ، توقىماشىلىق، كيىم ـ كەشەك، ەلەكتروندىق ونىمدەردى وڭدەۋ، قۇراستىرۋ سياقتى ەڭبەككۇش شوعىرلى ورنالاسقان كاسىپ سالاسىنىڭ دامۋ جاعدايىن ۇعىنىپ، كورلا قالاسى قاتارلى ماقتا ەگەتىن جەرلەرمەن كەڭەسۋدى كۇشەيتىپ، بۇكىل اۋدانداعى اۋىل ـ قىستاق ارتىق ەڭبەككۇشتەرىنىڭ سانىن يەلەپ، تۇرگە ايىرىپ، ۋاقىتىنا، ادامىنا قاراي باۋلۋ جوسپارىن جاساپ، ەڭبەككۇشتەردى باسقا كاسىپ سالالارىنا ويىستىرىپ جۇمىسقا ورنالاستىرۋعا قىزمەت وتەۋدىڭ دالمە ـ دالدىگىن ٴونىمدى جوعارىلاتىپ، ”ٴبىر ادام تاربيەلەنسە، ٴبىر ادامدى باسقا كاسىپ سالاسىنا ويىستىرۋ، ٴبىر ادامدى جۇمىسقا ورنالاستىرىپ، ٴبىر وتباسىن كەدەيلىكتەن ارىلتۋ“ نىساناسىن جۇزەگە اسىردى. كورلا ماقتا تەرۋگە بارعان قاراقاش اۋدانى جاھانباق اۋىلى اياققى ٴنىشقالا قىستاعىنىڭ تۇرعىنى ٴابيبا ٴماتنياز: ”مەن كۇنىنە 100 كيلوگرامنىڭ ۇستىندە ماقتا تەرەمىن، وسى جولى 12 مىڭ يۋاننىڭ اينالاسىندا اقشا الىپ قايتۋىم مۇمكىن“ دەدى. 9 ـ ايدىڭ اياعىنا دەيىن، بۇكىل اۋداننىڭ قالاشىق ـ اۋىلدارىندا باسقا كاسىپ سالالارىنا ويىستىرىپ جۇمىسقا ورنالاستىرىلعان ارتىق ەڭبەككۇش 179 مىڭ 100 ادام ـ رەتكە جەتتى.

اقتاۋ اۋدانى تەكسەرۋ ـ زەرتتەۋدە بايقالعان ٴبىر ٴبولىم اۋىل ـ قىستاق ارتىق ەڭبەككۇشتەرىنىڭ باسقا كاسىپ سالاسىنا ويىسىپ جۇمىسقا ورنالاسۋ بەلسەندىلىگى تومەن بولۋ، شينجياڭنىڭ ٴوز ىشىندە سىرتقا شىعارۋ قيىن بولۋ، ونىڭ ۇستىنە ادامداردىڭ تۇراقتاپ ىستەۋ مولشەرى جوعارى بولماۋ، ىشكى ولكەلەردە باسقا كاسىپ سالالارىنا ويىستىرىپ جۇمىسقا ورنالاستىرۋ قىزمەتىن ىلگەرىلەتۋ ٴبىرشاما باياۋ بولۋ، كەزەكتەگى ٴبىر ٴبولىم باۋلىنعان جۇمىس تۇرلەرى كاسىپورىنداردىڭ جۇمىسشى قاجەتسىنۋىمەن ٴوزارا ۇيلەسپەۋ سياقتى ماسەلەلەرگە قاراتا، ٴىس جۇزىندىكپەن ۇشتاستىرا وتىرىپ، باعىتتامالى تۇردە جوعارى دەڭگەيدە ىلگەرىلەتۋدەن جازباۋ، ادام كۇشى ابزالدىلىعىن ساۋلەلەندىرۋ، تەحنيكالىق شەبەرلىككە باۋلۋدى كۇشەيتۋ، ٴتارتىپ مەحانيزمىن كەمەلدەندىرۋ، وزات تيپتەردى تاڭداپ ۇلگى ەتۋ، ساياساتتىق قولداۋ كورسەتۋ سياقتى ”6 ٴتۇرلى شارا“نى ورتاعا قويدى.

نەگىزگى تاقىرىپتىق تاربيە ورىستەتىلگەننەن بەرى، اقتاۋ اۋدانى كۇش ـ قۋاتتى شوعىرلاندىرا وتىرىپ تەحنيكالىق شەبەرلىكتىڭ دارەجەسىن ٴوسىرۋ قيمىلدارىن ىلگەرىلەتىپ، ٴتۇرلى باۋلۋ قاراجاتتارى مەن قۇرىلعىلاردى بىرىكتىرىپ، زاپاس ۇلگىسىندەگى تەحنيكالىق شەبەرلىككە باۋلۋ، كاسىپورىنداردىڭ ”تاپسىرىس سيپاتتى، ورنىن تۇراقتاندىرۋ سيپاتتى“ باۋلۋ سياقتىلاردى ورىستەتىپ، ەگىنشى ـ مالشىلاردى تەگىن باۋلىدى. سانجى حۇيزۋ اۆتونوميالى وبلىسىنىڭ باعىتتامالى كومەكتەسۋ ـ سۇيەمەلدەۋ ارقىلى باۋلۋ ابزالدىلىعىن ساۋلەلەندىرىپ، فۋكاڭ قالالىق تەحنيكتەر شۋەيۋاننان اۋدانعا ماماندار اكەلىپ اسپازدىلىققا 46 ادامدى باۋلىدى، شينجياڭ شاڭدى كاسىپتىك ـ تەحنيكالىق شەبەرلىككە باۋلۋ مەكتەبى، شينجياڭ شينكى كاسىپكە باۋلۋ مەكتەبى اۋدانعا كەلۋگە ۇسىنىس ەتىپ، 855 ادامدى شارۋاشىلىق قۇرۋعا باۋلىدى. ۇگىتتەۋ ـ لەكسيا ۇيرەنەسىن قۇرىپ، باۋلۋ، جۇمىسقا ورنالاسۋ، شارۋاشىلىق قۇرۋداعى وزات تيپتەردى، كاسىپورىنداردىڭ ۇزدىك جۇمىسشى ـ قىزمەتكەرلەرىن ۇسىنىس ەتىپ، ۇگىت ـ لەكسيا جاساتتى. ”ٴبىزدىڭ قوس قولىمىزعا سۇيەنىپ، قاجىرلىلىقپەن اۋقاتتانعاندىعىمىزدى جانە جاقىندارىمىز بەن ماڭايىمىزداعىلاردى اۋقاتتانۋعا باستاعان اڭگىمەمىزدى ەستىپ، اۋىلداستار تەرەڭ اسەرگە بولەندى ٴارى وزدەرىنىڭ باقىتتى تۇرمىس جاراتۋ سەنىمىن كۇشەيتتى“، ـ دەدى ەڭبەككۇشتەردى سىرتقا شىعارۋدىڭ وزات ۇلگىسى ابدۇراحمانجان امەت. كەزەكتە اقتاۋ اۋدانى ارالاپ ٴجۇرىپ ۇگىتتەۋ ـ لەكسيا جاساۋ قيمىلىن 24 رەت وتكىزدى، قاتىناسقان بۇقارا شامامەن 12 مىڭ ادامنان اسىپ، ۇيىمدى تۇردە ىشكى ولكەلەردە باسقا كاسىپ سالالارىنا ويىستىرىپ جۇمىسقا ورنالاستىرىلعاندار 296 ادامعا جەتتى.

(تىلشىلەرىمىز **ٴپاريزات ابدۋ، شيا چيڭ**، ەرىكتى تىلشىلەر **شى يىڭيڭ، لەي كاييىڭ، جيا ۋيجۇن** جازعان)